

Dier&Recht
advocaat van de dieren

Foto: tweedekamer.nl

Maart 2021

Dier(on)vriendelijk stemgedrag tijdens Rutte III

**Een analyse van stemgedrag van politieke
partijen**

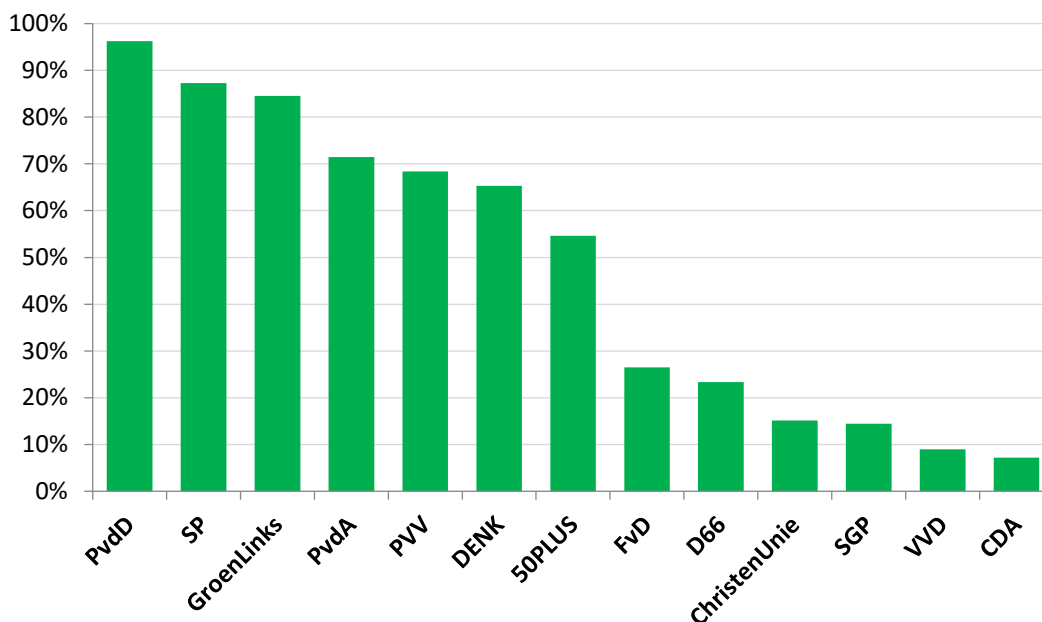
Diervriendelijk stemgedrag tijdens Rutte III

Stemgedrag bij diervriendelijke moties in periode oktober 2017 tot maart 2021

De Tweede Kamerverkiezingen staan weer voor de deur, maar hoe diervriendelijk is er eigenlijk gestemd door de Tweede Kamer ten tijde van Rutte III? Tijdens de afgelopen kabinetsperiode heeft Dier&Recht de dier-gerelateerde moties geanalyseerd. Daaruit is een selectie gemaakt van 291 moties die volgens Dier&Recht het predicaat “diervriendelijk” verdienen.

Vervolgens is het stemgedrag van de politieke partijen op die moties geanalyseerd. Hieronder wordt de balans opgemaakt.

Score per partij. Hoe vaak stemden partijen vóór een diervriendelijke motie?

Partij voor de Dieren kampioen dierenwelzijn, gevolgd door SP en GroenLinks

Zoals uit bovenstaande grafiek blijkt, is de Partij voor de Dieren veruit de meest diervriendelijke partij. In een paar gevallen stemde de PvdD tégen diervriendelijke moties. In die gevallen was de partij van mening dat die moties niet ver genoeg gingen in de bescherming van dieren.

Kort op de PvdD volgen SP en GroenLinks, zij stemden respectievelijk 87% en 85% diervriendelijk. Ook PvdA, PVV, DENK en in mindere mate 50PLUS scoren behoorlijk goed, zij stemden diervriendelijk in meer dan de helft van alle moties.

Coalitiepartijen, FvD en SGP stemden dieronvriendelijk

De overige partijen verdienen op basis van hun stemgedrag het stempel ‘dieronvriendelijk’. Alle coalitiepartijen (VVD, CDA, ChristenUnie en D66) scoren zware onvoldoendes, net als FvD en de SGP.

De lage score van D66 is opvallend. Die partij had ambitieuze plannen gesteld voor dierenwelzijn in het verkiezingsprogramma 2017. Daarnaast haalde die partij het nieuws door diervriendelijke voorstellen, zoals het halveren van de veestapel. Uit de analyse van Dier&Recht blijkt echter dat die partij vaak heeft meegestemd met de coalitiepartners VVD en CDA. D66 heeft zich daarmee verre van diervriendelijk getoond.

Verschil Rutte-II en Rutte-III

In voorgaande kabinetten hebben we een soortgelijke verandering in stemgedrag waargenomen bij coalitiepartners van de VVD. Het meest sprekende voorbeeld is de PvdA. Als coalitiepartij onder Rutte II scoorde die partij een zware onvoldoende, terwijl ze als oppositiepartij tijdens Rutte III weer in het diervriendelijke kamp kon worden verwelkomd. Opmerkelijk genoeg gaan de concessies maar een kant op, de VVD zelf beweegt niet of nauwelijks. De partij blijft samen met het CDA structureel diervriendelijk stemmen.

Hoe vaak stemde een partij diervriendelijk?

	Rutte II	Rutte III	verschil
PvdD	99%	96%	-3%
SP	86%	87%	1%
GroenLinks	91%	85%	-6% ▼
PvdA	35%	71%	36% ▲
PVV	62%	68%	6% ▲
DENK	51%	65%	14% ▲
50PLUS	65%	55%	-10% ▼
FvD	n/a	26%	
D66	58%	23%	-35% ▼
ChristenUnie	31%	15%	-16% ▼
SGP	20%	14%	-6% ▼
VVD	5%	9%	4%
CDA	10%	7%	-3%

- ChristenUnie en vooral D66 zijn in deze regering een stuk minder diervriendelijk geworden.
- De PvdA – bevrijd van het juk van de VVD onder Rutte II – stemt twee keer zo diervriendelijk nu ze in de oppositie zit.
- GroenLinks stemde wat minder diervriendelijk en daalt van plaats twee naar plaats drie
- PVV en DENK stemden diervriendelijker dan voorheen.
- Opmerkelijk is de lage score van FvD. Paul Cliteur is de FvD partijfilosoof, maar was eerder lijstduwer van de PvdD, ambassadeur van Varkens in Nood en schrijver van diverse boeken en artikelen over de gelijkheid van mens en dier en over de noodzaak om dieren en ecosystemen rechten te geven. FvD gelooft niet in klimaatverandering, Baudet liet een gebraden speenvarken aanrukken om de winst bij het Oekraïne-referendum te vieren en de partij stemt meestal tegen de dieren.

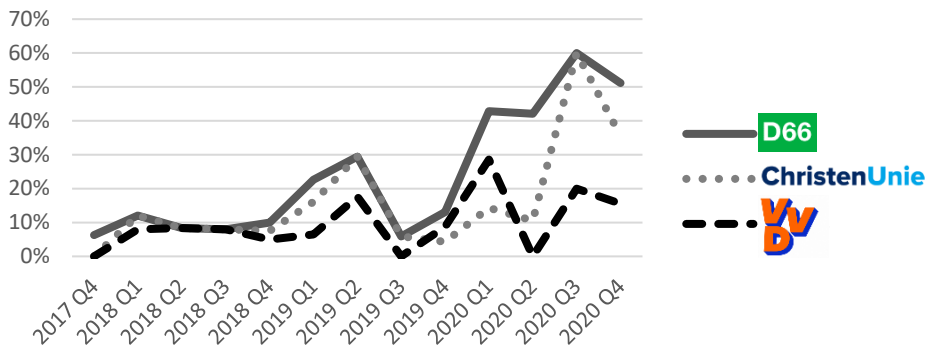
	VVD	CDA	PvdA	CU	D66
Rutte II	5%	10%	35%	31%	58%
Rutte III	9%	7%	71%	15%	23%
<i>verschil</i>	+4%	-3%	+36%	-16%	-35%

Stemgedrag coalitiepartijen

Tegen het eind van de coalitieperiode profileerden coalitiepartijen D66 en CU zich wel meer en stemden ze vaker diervriendelijk. Dat is duidelijk te zien in onderstaande grafiek, waarin het stemgedrag van coalitiepartijen D66 en CU is afgezet tegen de VVD.

Beide partijen stemden in het laatste jaar van Rutte III een stuk vaker diervriendelijk dan daarvoor, hoewel zij op hun best nog steeds “slechts” 60 % van de diervriendelijke moties hebben gesteund.

Percentage diervriendelijke stemmen per kwartaal tijdens Rutte III

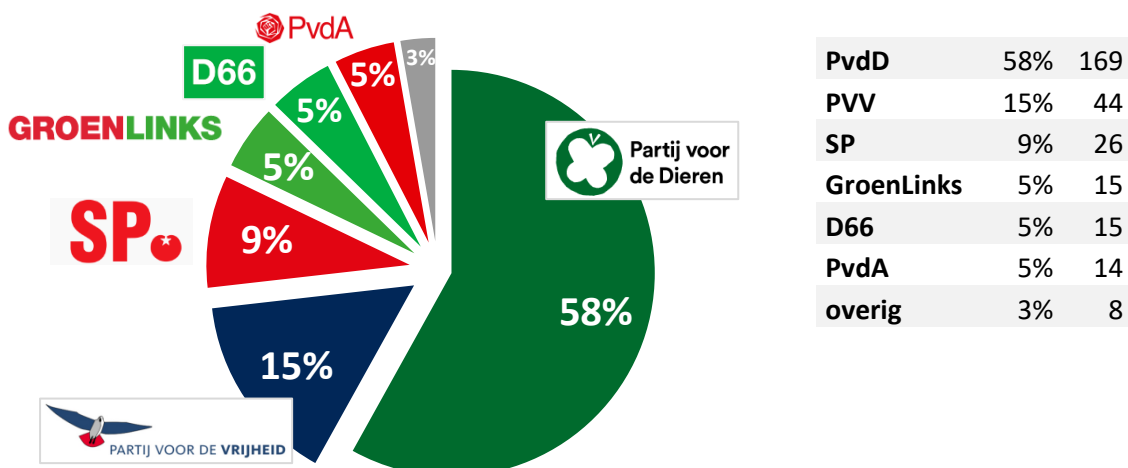

Wie dienden diervriendelijke moties in?

De meeste diervriendelijke moties zijn ingediend door Partij voor de Dieren. Die partij nam het voortouw bij 58% van de diervriendelijke moties. De PVV volgt met 15% en SP met 9%.

Hierbij valt op dat de diervriendelijke partijen GroenLinks en PvdA slechts 5% van de diervriendelijke moties hebben ingediend. En hoewel D66 laag scoort bij de stemmingen over de moties, heeft de partij wel het initiatief genomen voor 5% van die moties.

Diervriendelijke moties ingediend tijdens Rutte-III
Moties ingediend als eerste indiener (initiatiefnemer)

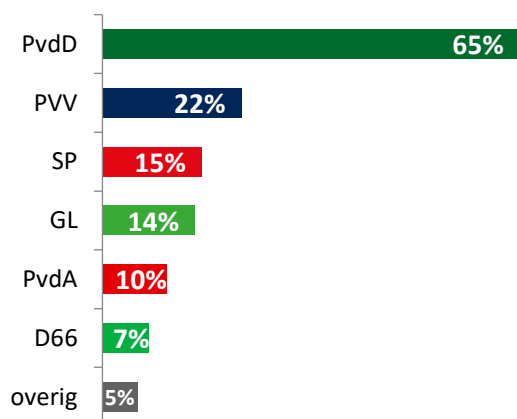

Aantal moties ingediend per kwartaal

kwartaal	PvdD	PVV	SP	GL	D66	PvdA	VVD	CDA	CU
2017 Q4	8	3	2	2	0	1	0	0	0
2018 Q1	12	5	4	3	1	0	0	0	0
2018 Q2	7	2	0	1	0	2	0	0	0
2018 Q3	20	2	1	0	1	0	0	1	0
2018 Q4	27	10	1	0	1	1	0	0	0
2019 Q1	20	0	4	3	1	1	0	1	1
2019 Q2	8	4	1	0	2	2	0	0	0
2019 Q3	13	0	1	2	0	0	0	0	0
2019 Q4	18	2	3	0	0	0	0	0	0
2020 Q1	5	3	0	1	2	2	1	0	0
2020 Q2	13	0	1	2	2	0	0	0	0
2020 Q3	2	0	1	0	2	0	0	0	0
2020 Q4	15	13	6	1	3	5	2	0	0
2021 Q1	1	0	1	0	0	0	0	0	0
	169	44	26	15	15	14	3	2	1

Diervriendelijke moties ingediend of mede-ingediend tijdens Rutte-III

*Percentage van alle diervriendelijke moties ingediend of mede-ondertekend**

* Bijvoorbeeld: 65% van alle diervriendelijke moties werd ingediend of mede-ingediend door de PvdD

Stemgedrag per partij tijdens Rutte III

CDA

- Stemde in 93% van de gevallen **dieronvriendelijk**.
- Is samen met de ChristenUnie consequent *tegen* moties die ontwikkeling van kweekvlees voorstaan, moties waar coalitiepartijen VVD en D66 vóór stemmen.

VVD

- Stemde in 91% van de gevallen **dieronvriendelijk**.
- Stemde wel diervriendelijk op het gebied van de ontwikkeling van kweekvlees, stemde voor een aantal diervriendelijke moties over proefdieren.

SGP

- Stemde in 86% van de gevallen **dieronvriendelijk**.
- In 9 van de 10 gevallen stemt de SGP mee met CDA en VVD
- Op het gebied van proefdieren stemt de SGP regelmatig mee met het progressieve deel van de Kamer (12 van de 19 moties)
- Stemde vóór een D66-motie ([33835-156](#)) over het substantieel terugbrengen van bandsnelheid van slachterijen. De motie werd aangenomen, ondanks de tegenstem van VVD en CDA.

ChristenUnie

- Stemde in 85% van de gevallen **dieronvriendelijk**.
- Stemde vaker mee met het CDA (92%) dan de VVD (91%)
- Is samen met het CDA consequent *tegen* moties die ontwikkeling van kweekvlees voorstaan, moties waar coalitiepartijen VVD en D66 vóór stemmen.
- Samen met coalitiepartijen CDA en VVD stemde de CU tégen een PVV-motie ([34725-XIII-17](#)) over de aanpak van hittestress bij landbouwhuisdieren. De motie werd door de steun van D66 toch aangenomen.
- Stemde in mei 2020 tegen een PvdD-motie ([25295-346](#)) die oproept de import van kalveren tot een minimum te beperken i.v.m. de stilgevallen export van kalfsvlees door corona. Dat terwijl de partij in haar [verkiezingsprogramma](#) voor 2021 pleit voor een beperking van de import van kalveren. De motie werd aangenomen, door steun van D66.
- Stemde vóór een motie tegen de promotiecampagne voor varkensvlees op basisscholen (“Pig Story”) ([dec 2020](#)) de motie werd nipt verworpen met 74 stemmen tegen. D66 stemde tegen.

D66

- Stemde in 77% van de gevallen **dieronvriendelijk**
- Was iets minder trouw aan de coalitie dan de ChristenUnie, stemde in 84% van de gevallen mee met VVD en CDA.
- Stemde tegen moties die btw-verhoging op vlees of vleestaks voorstaan

- Hielp – met name aan het einde van de regeringsperiode – 29 diervriendelijke moties aan een meerderheid, moties waar VVD en CDA tegen stemden. O.a.:
 - Biggensterfte moet onder 10% komen ([motie SP, jan 2019](#))
 - Export levende slachtdieren naar buiten EU is onwenselijk en onacceptabel, voorwaarden voor transport moeten worden aangescherpt ([motie PvdD, dec 2019](#))
 - Regering moet zich actief verzetten tegen Europese subsidies voor vleespromotie ([motie PvdD, jul 2020](#)) (CU stemde ook vóór)
 - Regering moet zich sterk maken voor Europees import- en verkoopverbod op bont ([motie SP, dec 2020](#))
 - Regering moet zich actief verzetten tegen Europese subsidies voor de promotie van visconsumptie ([motie PvdD, dec 2020](#))
 - Het houden van kippen in kooien moet worden uit gefaseerd ([motie PvdA, dec 2020](#))

- D66 wil een forse krimp van de veestapel, zo valt te lezen in het jongste verkiezingsprogramma. Toch stemde de partij tegen vrijwel alle moties (meer dan 25) die een krimp bepleiten. Slechts éénmaal stemde D66 voor: een SP/GroenLinks-motie uit [december 2019](#) die stelde dat een oplossing voor het stikstofprobleem niet duurzaam mogelijk is zonder substantiële inkrimping van de veestapel, zonder daarbij de regering te vragen actie te ondernemen. D66 stemde verder...
 - *tegen* het begrenzen van de groei van de geitenhouderij ([dec 2017](#))
 - *tegen* het ontwikkelen van een transitieagenda t.b.v. inkrimping veehouderij ([dec 2017](#))
 - *tegen* het beperken van het aantal dieren in de intensieve veehouderij bij knelpunten en om de fijnstofuitstoot tot onder de EU-norm terug te brengen ([jan 2018](#))
 - *tegen* het opnemen van de krimp van de veestapel als onderdeel van de onderhandelingen voor het klimaatakkoord ([maart 2018](#))
 - *tegen* het opnemen van de krimp van het aantal dieren in de veehouderij als instrument in het luchtkwaliteitsbeleid ([juni 2018](#))
 - *tegen* het reduceren van de melkveestapel ([dec 2018](#))
 - *tegen* een routekaart voor reductie van de veestapel ([jan 2019](#))

- D66 Vertoonde voornamelijk dieronvriendelijk stemgedrag. De partij stemde bijvoorbeeld
 - *tegen* 8 van de 10 moties die inzetten op de aanpak van stalbranden.
 - *tegen* een verbod op het slaan van dieren ([dec 2017](#))
 - *tegen* een wettelijke verankering van weidegang voor koeien ([feb 2018](#))
 - *tegen* een verbod op het couperen van varkensstaarten ([feb 2018](#))
 - *tegen* een verbod op het levend koken van kreeften en krabben ([maart 2018](#), [feb 2018](#))
 - *tegen* het verbieden van vangkooien bij jacht ([jul 2019](#))
 - *tegen* een verbod op de bouw van nieuwe megastallen ([okt 2019](#))
 - *tegen* het maximaliseren van de temperatuur voor veetransporten op 30°C ([dec 2019](#))
 - *tegen* het verlagen van het tempo van de slachtlijnen ([feb 2020](#))
 - *tegen* het verzoek de regering te laten bankieren bij een duurzame bank ([jun 2020](#))
 - *tegen* verbod op het ontzeggen van permanente toegang tot water voor dieren ([jul 2020](#))
 - *tegen* maximumnormen voor melkproductie bij koeien ([dec 2020](#))
 - *tegen* de onwenselijkheid van een promotiecampagne voor varkensvlees op basisscholen (“Pig Story”) ([dec 2020](#)) de motie werd nipt verworpen met 76 stemmen tegen.

FvD

- Stemde in 74% van de gevallen **dieronvriendelijk**
- In driekwart van de gevallen stemde het FvD mee met VVD en CDA
- Stemde met name voor diervriendelijke moties die werden ingediend n.a.v. falend toezicht van de NVWA op slachthuizen en voor moties die inzetten op harde handhaving.

50PLUS

- Stemde in 55% van de gevallen **diervriendelijk**
- Stemde voor een verbod op diertransporten boven de 27°C.
- Stemde consequent vóór het bedwelmd slachten van vissen.
- Stemde tegen het bekendmaken van de volledige werkelijkheid achter vlees, vis, zuivel en eieren.

DENK

- Stemde in 65% van de gevallen **diervriendelijk**
- Stemde voor verlaging van de slachtsnelheid en voor proefdiervrije onderzoeksmethoden.
- Stemde consequent vóór een verbod op de pelsdierhouderij.
- Stemde tegen een stop op levend transport van dieren naar landen buiten de EU waar minder welzijnswetten zijn.

PVV

- Stemde in 68% van de gevallen **diervriendelijk**
- Stemt consequent tegen moties die transitie naar plantaardige voeding promoten; de PVV stemde tegen alle 18 moties over dit onderwerp

PvdA

- Stemde in 71% van de gevallen **diervriendelijk**
- In 68% van de gevallen stemde de PvdA mee met de PvdD, in 36% van de gevallen met CDA/VVD.
- PvdA stemde:
 - voor het stimuleren van de productie van vleesvervangers ([nov 2017](#))
 - voor een verbod op kooihuisvesting voor alle dieren in de veehouderij ([jan 2019](#))
 - voor het terugdringen van de melkveestapel ([apr 2019](#)) (samen met PvdD de enige partij die vóór stemde)
 - voor het bekendmaken van de volledige werkelijkheid achter vlees, vis, zuivel en eieren ([jan 2019](#)) (samen met PvdD en DENK de enige partij die vóór stemde)
 - voor het verbieden van vangkooien bij jacht ([jul 2019](#))
 - voor een verbod op de bouw van nieuwe megastallen ([okt 2019](#))
 - voor maximumnormen voor melkproductie bij koeien ([dec 2020](#))
 - voor de onwenselijkheid van een promotie campagne voor varkensvlees op basisscholen ("Pig Story") ([dec 2020](#))
 - voor het stoppen met het uitzonderen van de jacht van de avondklok ([feb 2021](#))

GroenLinks

- Stemde in 85% van de gevallen **diervriendelijk**
- Stemde tegen een klein aantal diervriendelijke moties, onder andere:
 - *tegen* het stoppen van subsidiëren van promotiecampagnes veehouderij ([jan 2019](#)) PvdA steunde de motie
 - *tegen* het “bekendmaken van de volledige werkelijkheid achter vlees, vis, zuivel en eieren” ([jan 2019](#))
 - *tegen* het opnemen van de intrinsieke waarde van wilde dieren in de wet ([jul 2019](#))
 - *tegen* een houd- en beroepsverbod, en sluiting van bedrijf voor recidiverende dierenmishandelaars ([dec 2020](#)) GroenLinks was de enige niet-coalitiepartij die tegen de motie stemde

SP

- Stemde in 87% van de gevallen **diervriendelijk**
- Stemde tegen een klein aantal diervriendelijke moties, onder andere:
 - *tegen* het verbieden van vangkooien bij jacht ([mrt 2019](#)) D66 stemde wel voor deze motie. De SP stemde overigens *voor* een motie over hetzelfde onderwerp die in [juli 2019](#) werd ingediend.
 - *tegen* het “bekendmaken van de volledige werkelijkheid achter vlees, vis, zuivel en eieren” ([jan 2019](#))
 - *tegen* het verminderen van het aantal dieren dat gefokt, gebruikt en gedood wordt ([dec 2020](#))

PvdD

- Stemde in 96% van de gevallen **diervriendelijk**
- PvdD stemde tegen een aantal diervriendelijke moties die de partij niet ver genoeg vond gaan, of waarbij ze het niet eens waren met de formulering of voorgestelde oplossing.

Uitgangspunten voor het onderzoek

- Onderzoekperiode: 26 oktober 2017 (aantreden Rutte III) t/m 3 maart 2021
- Gemeten is het stemgedrag van politieke partijen bij diervriendelijke moties
- In totaal zijn 291 moties meegenomen in het onderzoek
- Moties die alleen gaan over natuur en milieu en/of insecten zijn niet meegenomen
- Moties die wij als onvoldoende diervriendelijk beoordeelden zijn niet meegenomen